

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Полтавський юридичний інститут
Кафедра кримінального права та кримінально-правових дисциплін

Методичні вказівки до самостійної роботи студентів
із навчальної дисципліни
«КРИМІНОЛОГІЯ»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Освітня програма/спеціалізація – «Право»

Статус дисципліни – вибіркова

Рік набору – 2019, 2020

Методичні вказівки до самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни **«Кримінологія»** для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» освітньої програми «Право» Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Полтава: Полтавський юрид. ін.-т Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 6 с.

Розробник:

Полтава Катерина Олександрівна – асистент кафедри кримінального права та кримінально-правових дисциплін,
кандидат юридичних наук, асистент

Затверджено на засіданні кафедри кримінального права та кримінально-правових дисциплін (протокол № 1 від 30 серпня 2019 р.),
зі змінами (протокол № 4 від 29 жовтня 2019 р.)

Дата оновлення – 28 серпня 2020 року
(протокол № 1 засідання кафедри кримінального права та кримінально-правових дисциплін від 28 серпня 2020 року)

Завідувач кафедри _____ І.А. Тітко

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студента є складовою навчального процесу, основним засобом опанування навчального матеріалу в позааудиторний час. Самостійна робота передбачає позааудиторне вивчення окремих тем або поглиблене вивчення окремих питань, які охоплюються програмою курсу, але не розглядаються під час лекцій та практичних занять. Мета самостійної роботи з навчальної дисципліни – самостійне вивчення частини матеріалу навчальної програми, підготовка до практичних занять та іспиту, систематизація, закріплення, поглиблення та практичне застосування одержаних студентом теоретичних і прикладних знань.

Результати самостійної роботи можуть бути представлені студентом у формі:

1. наукової статті;
2. наукової доповіді;
3. тез наукової доповіді на конференції;
4. огляду судової практики;
5. реферату за вузькоспеціальною проблематикою;
6. анотації прочитаної додаткової літератури з курсу та додаткових джерел;

Вибір студентом виду самостійної роботи узгоджується на початку навчального семестру з викладачем, який здійснює організацію, контроль та оцінку якості її виконання.

Виконана в паперовому вигляді самостійна робота подається на кафедру для оцінювання не пізніше ніж за два тижні до сесії, яка включає підсумковий контроль по дисципліні.

При оформленні роботи використовуються такі параметри форматування: шрифт Times New Roman, 14 кегль, інтервал 1,5, поля: ліве – 2,5 см, праве – 1,5 см, верхнє та нижнє – 2 см. Робота має подаватись пронумерованою у паперовому та електронному вигляді і повинна мати: 1) титульний аркуш (містить інформацію про навчальний заклад, кафедру, автора, наукового керівника, рік виконання); 2) зміст роботи, 3) основний текст роботи, висновки; 4) перелік використаних джерел (в порядку згадування або в алфавітному порядку). Джерела оформлюються відповідно до ГОСТу, що є чинним на момент подання роботи на кафедру. На останній сторінці автор ставить дату і свій підпис. Робота має бути написана грамотно, літературною мовою, без помилок.

Перевірка рівня засвоєння знань студента при виконанні самостійної роботи може передбачати співбесіду із викладачем. Максимальна оцінка за самостійну роботу – 8 балів.

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОКРЕМИХ ВИДІВ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Підготовка наукових статей, доповідей та тез доповідей – вид самостійної роботи, в якому у письмовому вигляді систематизовано, логічно послідовно студентом викладаються результати проведеного ним під керівництвом наукового керівника ґрунтовного наукового дослідження за певною темою. Тема дослідження як правило повинна формулюватись на основі певного питання, яке не має однозначного вирішення у сучасній теорії і практиці. У ході дослідження є необхідним ґрунтовне вивчення сучасної наукової літератури, нормативних джерел, практики судових і правоохоронних органів, офіційної статистики. Можливе проведення власних соціологічних досліджень (опитувань тощо). Обов'язкові посилання в тексті на використані джерела.

При обранні напрямку науково-дослідної роботи, слід врахувати, що її тема повинна бути:

- а) актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору;
- б) посиленою для виконання;
- в) достатньо забезпеченою відповідним первинним матеріалом;
- г) цікавою для дослідника, що стимулює пошукову ініціативу.

Рекомендується намітити план та етапи основних заходів роботи над обраною темою. Вони, як правило, передбачають:

- обґрунтування теми, вибір об'єкта і визначення мети дослідження;
- добір і аналіз наукової літератури з обраної теми, розробку гіпотези;
- складання плану та структури роботи, розробку програми і методики дослідження;
- створення своєї картотеки, підбірки матеріалів;
- за необхідності створення експериментальної, емпіричної бази;
- використання інформації мережі Internet та інших джерел;
- проведення дослідження і узагальнення його результатів, формування висновків;
- оформлення наукової роботи;
- рецензування роботи, захист одержаних результатів.

Структура доповіді складається з таких головних елементів:

- вступ (обґрунтування актуальності дослідження і постановка його мети та завдання);
- висвітлення стану наукової розробленості проблеми, узагальнення наукової літератури, законодавства та інших джерел;
- виклад основного матеріалу, який відображає думки автора щодо найбільш правильного вирішення проблемного питання, та наведення відповідних аргументів на підтримку своєї позиції;
- висновки.

Обсяг наукової доповіді: до 20 сторінок.

Теми наукових доповідей визначаються за погодженням з науковим керівником. На базі доповіді можуть бути підготовлені тези до опублікування.

Вимоги до підготовки наукової доповіді в цілому розповсюджуються й на підготовку наукових статей і тез доповідей з урахуванням вимог наукового видання (орґкомітеру конференції), де відповідна робота планується до опублікування.

Огляд (узагальнення) судової (правозастосовної) практики. Узагальнення правозастосовної практики студентами має на меті засвоєння ними теоретичного матеріалу завдяки дослідженню практики застосування відповідних норм закону, вироблення практичних навичок, засвоєння усталених юридичних конструкцій, вироблення критичного ставлення у ході аналізу правозастосовних актів. Тема узагальнення обирається студентом самостійно із наступним погодженням із викладачем. За загальним правилом доцільно обирати тему, яка стосується практики застосування вузького питання. Узагальнення судової практики повинно містити вступ, змістовну частину та висновки. У вступі студент повинен розкрити актуальність обраної теми, висвітлити причини, у зв'язку із якими обрано відповідну тему. Змістова частина складається із аналізу правозастосовних актів у кількості не менше 20. У випадках, коли обсяг правозастосовних актів досить великий виправдано наводити лише його фрагменти, що мають відношення безпосередньо до теми самостійної роботи з наведенням реквізитів, за допомогою яких можливо ідентифікувати відповідний акт. Крім того, якщо здійснюється узагальнення судових рішень із використанням електронного ресурсу ЕДРСРУ, потрібно вказувати місце розташування (адресу) судового акту відповідно до вимог, які ставляться до оформлення електронних джерел літератури. Висновок має містити узагальнення, які здійснюються студентом і свідчать про критичне осмислення

ним змісту проаналізованих правозастосовних актів. Студент має вказати на одноманітність у практиці застосування певної норми, наявність розбіжностей у тлумаченні норми, недоліки та похибки правозастосовних органів, наявність прогалин тощо.

Реферат. Реферат повинен бути самостійним висвітленням запропонованої теми, давати уявлення про відповідні проблемні питання та свідчити про отримані знання автора в цій сфері. Тему реферату студенту необхідно узгодити із викладачем. Після обрання теми реферату, слід відшукати необхідні джерела. Далі, залежно від наявного матеріалу, необхідно скласти план реферату, згідно з яким буде викладено зміст розглянутої проблеми. Реферат потребує належного оформлення згідно з існуючими стандартами. Реферат має містити вступ із обґрунтуванням актуальності теми для її поглибленого вивчення. Далі викладається основний текст реферату, після якого формулюються відповідні висновки. У кінці роботи слід навести список використаної літератури (не менш 5 джерел). У тексті реферату повинно бути чітко визначена думка автора, його ставлення до розглянутого питання, пропозиції щодо розв'язання означеної проблеми. Під час підготовки реферату необхідно показати вміння працювати з літературою, аналізувати норми чинного законодавства, використовувати наукові джерела та правозастосовну практику, робити обґрунтовані висновки. Орієнтовний обсяг реферату – до 10 сторінок.

Анотація прочитаної додаткової літератури та додаткових джерел. Самостійна робота у формі анотування передбачає аналіз декількох (не менше 3) джерел. Предметом анотування можуть бути статті (монографія, навчальний посібник, підручник тощо), нормативні акти, узагальнюючі документи вищих судових органів України, рішення Європейського суду з прав людини тощо. Зміст анотації передбачає наведення бібліографічного опису анотованого джерела та стислу характеристику його змісту (можливе виділення головної ідеї або виділення ключових положень). Якщо предметом анотування є нормативно-правовий акт слід виділити нові порівняно з попереднім законодавством положення.

Структура анотації визначається самим студентом, а за необхідності – за рекомендацією викладача. Обсяг анотації одного джерела – до 3-х сторінок. Орієнтовний обсяг анотації – 12-15 сторінок.

Предметом анотування можуть бути такі джерела: нове законодавство, Рішення Європейського суду з прав людини, Рішення Конституційного Суду України, монографічна література та наукові статті тощо.

Вибір конкретних джерел для анотування здійснюється за узгодженням із викладачем.

Анотація має містити не лише огляд прочитаного матеріалу, а й аналітичну позицію студента з приводу анотованої інформації.

Анотація має містити вступ, у якому студент вказує на причини обрання ним відповідної теми (робіт конкретних авторів), обґрунтовує актуальність відповідної теми, окреслює мету самостійної роботи. Крім того, анотація має містити висновки, у яких студент має висловити своє ставлення до прочитаного, роз'яснити свою позицію. На завершення анотування необхідно сформулювати узагальнений висновок за структурою:

- що мені стало відомо з цих джерел;
- які суперечності, полярні позиції щодо окремих питань я помітив;
- моя власна позиція з питань, які розглядаються у статтях (інших джерелах);
- практична та наукова значимість висвітлюваних питань;
- мої пропозиції щодо розв'язання існуючих проблем тощо.

**Перелік рекомендованих напрямів дослідження
для виконання самостійних робіт за навчальною дисципліною
«КРИМІНОЛОГІЯ»**

1. Виникнення та розвиток вітчизняної кримінології як самостійної науки.
2. Сучасний стан кримінології. Основні кримінологічні установи в Україні.
3. Злочинність як вид соціальної девіації. Співвідношення злочинності і делінквентності
4. Злочинність як соціальний феномен. Вплив злочинності на суспільство. Функції злочинності.
5. Коефіцієнт (індекс) злочинності. Техніка аналізу коефіцієнтів злочинності
6. Географія злочинності. Регіональні особливості злочинності в Україні.
7. Кримінологічна характеристика злочинності в сучасній Україні (1991-2020 р.р.).
8. Кримінологічна характеристика злочинності в СРСР (1917-1991 р.р.).
9. Соціальні протиріччя та їх роль у детермінації злочинності.
10. Морально-психологічні особливості осіб, які вчиняють злочини
11. Дискусія про співвідношення природного та соціального у структурі особи злочинця
12. Типологія осіб, які вчинили злочини, її практичне значення.
13. Теорія диференційованого зв'язку та теорія білокомірцевої злочинності Е.Сатерленда
14. Економічний детермінізм в концепціях пояснення злочинності. Критична кримінологія.
15. Теорія стигматизації в кримінології.
16. Біологічні концепції пояснення злочинності.
17. Соціологічні концепції пояснення злочинності: загальна характеристика.
18. Біопсихіатричні та психологічні концепції пояснення злочинної поведінки
19. Теорії аномії та соціальної дезорганізації в кримінології
20. Поняття та класифікація криміногенних факторів.
21. Інтеракціонізм в кримінології. Теорія конфлікту.
22. Причини та умови злочинності в Україні на сучасному етапі: загальна характеристика.
23. Соціальні процеси розвитку та їх роль в детермінації злочинності (урбанізація, міграція, маргіналізація).
24. Вибіркове дослідження у кримінології. Валідність та репрезентативність вибіркового дослідження.
25. Інтерв'ю та анкетне опитування в кримінологічних дослідженнях
26. Основні світові та регіональні тенденції змін злочинності.
27. Роль кримінального закону у соціальному механізмі протидії злочинності.
28. Основні міжнародно-правові документи у сфері боротьби зі злочинністю.
29. Вивчення та попередження злочинності жінок.
30. Протидія діяльності організованих злочинних угруповань у сфері наркобізнесу.
31. Транснаціональна злочинність: поняття, кримінологічна характеристика та особливості попередження.
32. Кримінологічна характеристика та попередження необережних злочинів.
33. Віктимологічні фактори детермінації насильницьких злочинів.
34. Участь громадськості у профілактиці злочинності.
35. Основні напрямки міжнародного співробітництва у сфері протидії злочинності.
36. Кримінологічне значення діяльності спеціалізованих установ ООН у сфері протидії злочинності
37. Міжнародні спеціалізовані установи як суб'єкти протидії злочинності.